

Gemeenteraad van Nijkerk
Postbus 1000
3860 BA NIJKERK

Uw brief van	nvt	Ons kenmerk	182347
Uw e-mailadres	nvt	Bijlage	1
Datum	9 juni 2020	Behandeld door	R. Lindeboom
Onderwerp	Voorjaarsbrief 2020	Team	Financiën

Geachte raadsleden,

In een tijd waarin we mondiaal te maken hebben met de coronapandemie, een crisis van ongekennde grootte, bieden wij u deze voorjaarsbrief aan. Een brief die op hoofdlijnen schetst welke financiële uitdagingen wij zien. De duur en de omvang van de effecten van de coronacrisis zijn nog onzeker. Het is daarom nu niet mogelijk om een uitgebreide afweging te maken met betrekking tot beleidswensen en in te zetten dekkingsmiddelen. Wel geven we in deze brief aan welke grote financiële en inhoudelijke uitdagingen en onzekerheden we op dit moment zien voor de komende jaren. Daarin zijn behoudens een aantal effecten zoals opgenomen in de eerste bestuursrapportage, nog geen mogelijke effecten van de Coronacrisis op onze begroting opgenomen.

De financiële uitdagingen hebben een dermate omvang dat het niet meer te vermijden is dat bezuinigingen op onze voorzieningen merkbaar worden voor onze inwoners. Als we niet bezuinigen of de inkomsten niet weten te verhogen zien we een structureel tekort van minimaal € 3,4 miljoen opdoemen. Dit tekort is als volgt berekend.

	2021	2022	2023	2024
Bedragen x € 1 miljoen	saldo	saldo	saldo	saldo
Saldo na 1e bestuursrapportage	-2,1	-2,3	-1,8	-1,9
Ambities en autonome ontwikkelingen	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Invulling ziekteverzuim	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Geprognotiseerd saldo	-3,6	-3,8	-3,3	-3,4

In deze voorjaarsbrief geven wij dan ook aan welke oplossingsrichtingen wij voorstaan als uitgangspunt voor het maken van een meerjarenbegroting . We gaan over de oplossingsrichtingen graag met u in gesprek

Graag willen we de oplossingsrichtingen consulterend met uw raad bespreken. De vragen die wij u hierbij willen stellen vermelden wij in de aanbiedingsmemo bij deze brief. De overwegingen van uw raad zullen meegenomen worden bij het opstellen van de concept Programmabegroting 2021-2024.

In onze brief van 14 april (kenmerk 154137) hebben we aangekondigd dat deze brief zou verschijnen ter vervanging van het kadernota-deel van de traditionele voorjaarsnota. Destijds hebben we gemotiveerd waarom de traditionele voorjaarsnota dit jaar een keer wordt overgeslagen.

Sociaal domein

De tegelijkertijd met deze brief verschenen Eerste bestuursrapportage 2020 laat een structureel tekort, op basis van autonome ontwikkelingen en reeds genomen besluiten, zien van € 2,0 miljoen. Per saldo wordt dit tekort veroorzaakt door aan de actuele kostenniveau's aangepaste ramingen op Jeugdhulp ZIN (Zorg In Natura) en PGB en WMO begeleiding en dagbesteding.

Op de Jeugdwet en de WMO zien we nu al enige jaren tekorten. Per saldo werden de tekorten in de Jaarrekening 2018 nog enigszins afgedekt door de bijdrage uit het Fonds tekortgemeenten over eerdere jaren. Het gegeven dat we een van de gemeenten waren die succesvol een beroep op deze stroppenpot, met aanzienlijke financiële drempel, heeft gedaan geeft al aan dat we ook voor 2018 royaal tekort kwamen.

In 2019 is de meerjarenbegroting voor de Jeugdwet en de WMO nog structureel € 2,5 miljoen verhoogd en bij de huidige Eerste bestuursrapportage 2020 zien we ons dus alweer genooddaakt € 2,0 miljoen structureel bij te plussen. De afgelopen 3 jaar zijn de werkelijke kosten voor de Jeugdwet en de WMO begeleiding en dagbesteding samen met gemiddeld € 1,5 mln. per jaar gestegen. Als we ons beleid niet wijzigen sluiten we niet uit dat deze kostenstijging nog meerdere jaren door zullen gaan. In dat laatste geval hebben we dus nog een extra probleem oplopend tot € 4,5 miljoen in 2023.

Onze oplossingsrichting voor de tekorten in het sociaal domein betreft een bezuiniging op het sociaal domein van € 1,5 tot € 2,0 miljoen structureel. Dit is bovenop de structurele bezuiniging op het sociaal domein van € 0,6 miljoen uit de Programmabegroting 2020-2023. Op dit moment wordt er gewerkt aan een inventarisatie van mogelijke bezuinigingen in het sociaal domein. Uit deze inventarisatie zal na consultatie van de samenleving een 1^e keuze gemaakt worden en aan u worden voorgelegd. Om hier invulling aan te geven willen we werken met de volgende uitgangspunten:

- De inhoudelijke, organisatorische en sturingsprincipes van het sociaal domein worden nader beoordeeld met als doel inkomsten en uitgaven binnen het sociaal domein meer in balans te brengen.
- Er is sprake van 1 ontschot budget Sociaal Domein. De in de meerjarenbegroting opgenomen middelen binnen de thema's Inclusief en Energiek kunnen ontschot worden gebruikt.

- De beschikbare formatie binnen alle teams Sociaal Domein wordt als 1 gerekend. Deze formatie wordt benut om de interne keten van beleid, kwaliteit en uitvoering op orde te brengen.
- De zorg voor kwetsbare inwoners blijft centraal staan. Hierbij bekijken we wel hoe we door verschillende maatregelen de kosten omlaag kunnen krijgen. Bij de inkoop van diensten en zorg, en het aanbieden van activiteiten en ondersteuning, kijken we kritisch naar verschillende factoren zoals de toegang tot de zorg, het aanbod (en de resultaten ervan) en de preventie.
- Een aanzienlijk deel van de benodigde bezuinigen wordt binnen de open einde regelingen Jeugd, Wmo en Participatiewet gerealiseerd door het stellen van strakkere kaders. Het voorliggend veld wordt slechts op basis van resultaatverplichtingen ingekocht. Dit betekent dat kaders goed beschreven moeten worden en we duidelijk(er) moeten maken waar zij niet meer van is. Aanvullend moet de kwaliteit van uitvoering plus monitoring op orde zijn.

We realiseren ons dat een deel van deze maatregelen pas geëffectueerd kan worden nadat ook beleid(sregels), verordeningen en contracten aangepast of vernieuwd worden.

Doorontwikkeling organisatie

In de Begroting 2020-2023 is door uw raad budget ter beschikking gesteld voor een start van de doorontwikkeling van de organisatie. Inmiddels is daarmee een start gemaakt; een aantal strategische posities zijn ingevuld met nieuwe mensen en de versterking van de zogenaamde backbone (ICT/HRM/JZ/Bedrijfsvoering) krijgt invulling.

Tegelijkertijd geldt dat deze mensen de opdracht gekregen hebben om de doorontwikkeling verder invulling te geven. Een voorstel hiervoor is nog niet beschikbaar, maar bieden wij u in september 2020 aan. Wij voorzien dat voor de verdere doorontwikkeling incidenteel budget nodig is. Gezien de financiële situatie van onze gemeente en de afspraak die we met u gemaakt hebben, is ons standpunt dat deze doorontwikkeling niet mag leiden tot structureel meer formatie in de organisatie. In de tijdelijkheid zal dit budget nodig zijn om te investeren in het binnenhalen of ontwikkelen van competenties en een structuur te bieden die nodig is om door te ontwikkelen. Ons uitgangspunt is dat het een incidenteel budget betreft, er structureel geen extra budget gevraagd zal worden en dat efficiëntiewinst én het afbouwen en/of herordenen van bestaande taken de ruimte zal bieden om door te ontwikkelen.

Gezien het feit dat de doorontwikkeling samenvalt met een noodzakelijke bezuinigingsopgave zal dit leiden tot het verder aanbrengen van focus en het maken van keuzes. Het voorstel hiervoor, inclusief een visie voor deze doorontwikkeling, komt in september naar u toe en zal vervolgens ook onderdeel zijn van de Programmabegroting 2021-2024.

Autonome ontwikkelingen en uitvoeringsprogramma

Voor diverse taken geldt dat door autonome ontwikkelingen de kosten hoger worden. Deels is dit op te vangen door inzet van de stelpost prijsstijgingen, maar helaas lijkt dat niet voldoende en daardoor slaan ze een structureel gat in onze meerjarenbegroting. Naast het noodzakelijke oplossen van de hiervoor beschreven budgettaire problemen willen we de komende jaren invulling geven aan de nog niet uitgevoerde delen van het uitvoeringsprogramma. Daarnaast willen wij een verhoging van het

bedrag voor invulling ziekteverzuim om dit structurele probleem op te lossen. Deze laatste post is voor 2020 ook opgenomen in de Eerste bestuursrapportage 2020. Voor de vaststelling van de begroting 2021-2024 zullen wij deze post nader toelichten en onderbouwen. Om een volledig beeld van de financiële opgave te krijgen, nemen we het bedrag nu al wel mee in deze voorjaarsbrief. De autonome ontwikkelingen, de invulling van het uitvoeringsprogramma en het bedrag voor ziekteverzuim tellen op tot circa € 1,5 miljoen structureel.

De oplossingsrichting voor dit extra budgettaire probleem zoeken we in het beperkter oppakken van deze ambities dan dat we zonder begrotingstekorten zouden hebben gedaan. Het inhoudelijk niet aan een deel van onze ambities voldoen is een keuze die ook in de samenleving gevoeld zal worden. We verwachten door deze keuzes circa € 0,5 miljoen minder extra budget nodig te hebben voor onze ambities. Daarnaast zien we mogelijkheden om nog circa € 1,0 miljoen te dekken uit een combinatie van de volgende maatregelen:

- bezuinigingen op andere beleidsterreinen dan het sociaal domein
- het verhogen van een aantal leges
- bezuinigen op verbonden partijen
- het verlagen van de dotaties aan beheervoorzieningen
- Temporiseren in projecten.

Naar een sluitende Programmabegroting 2021-2024

Indien zich geen nieuwe tegenvallers voordoen, en bovenvermelde ingrijpende keuzes gemaakt worden, verwachten we richting een sluitende meerjarenbegroting te komen. Een structureel sluitende begroting is voor ons het uitgangspunt bij het opstellen ervan. Op dit moment denken we niet richting het extra verhogen van de OZB anders dan het bestaande beleid.

Risico's

In de jaarstukken 2019 hebben wij aangegeven dat een herverdeling van het gemeentefonds plaats gaat vinden. Verwachting is dat de effecten eind 2020 bekend gemaakt gaan worden gemaakt. Op grond van een eerdere berekening is de verwachting dat er meer geld gaat naar de centrumgemeenten en de randstad, en minder naar de overige gemeenten. Hoe dit gaat uitpakken voor Nijkerk is nog zeer onzeker, maar de verwachting is een negatieve bijstelling van ongeveer € 2 miljoen vanaf 2022.

Meicirculaire

Op 29 mei is de Meicirculaire verschenen. Uit de eerste calculaties blijkt dat dit een positief effect heeft op onze begroting. Na verdere doorrekening zullen wij u voor de behandeling van deze brief in uw raad informeren over de uitkomsten van deze circulaire.

In de Meicirculaire is ook aangegeven dat wij eind juni informatie krijgen over de voorlopige compensatie van het Rijk vanwege onze kosten vanwege corona. Bij de septembercirculaire zal dit dan worden geformaliseerd. Via de 2e bestuursrapportage 2020 zullen wij u nader inzicht verschaffen in onze lasten en baten vanwege de coronacrisis.

Van Voorjaarsbrief naar Programmabegroting 2021-2024

In de inleiding van deze Voorjaarsbrief hebben we aangegeven dat we de ombuigingen tijdens de behandeling van deze brief consulterend met u willen bespreken. Deze voorjaarsbrief wordt derhalve niet door u vastgesteld, maar geeft u inzicht in de wijze waarop wij de begroting gaan opstellen en biedt u de gelegenheid om daarover uw mening te geven. We realiseren ons dat deze brief de voorgestelde richtingen op een hoog abstractieniveau weergeeft.

De vragen voor deze consulterende bespreking vindt u in de aanbiedingsmemo. Na deze bespreking volgt in de zomerperiode een nadere uitwerking in nauwe samenwerking tussen de ambtelijke organisatie en ons college. Direct na de zomer zullen de uitgewerkte voorstellen met de samenleving. We willen de behandeling van de begroting (bij het ontbreken van vastgestelde Voorjaarsnota) over twee vergadermaanden laten gaan. Dat biedt tevens de gelegenheid om de uitkomsten van de overleggen met de samenleving te betrekken bij de eerst bespreking. Tijdens die eerste bespreking komen dan de input van samenleving en raad bij elkaar. Dat biedt vervolgens de mogelijkheid de begroting aan te passen zodat in de tweede bespreking tot besluitvorming gekomen kan worden. Het tijdschema ziet er wat ons betreft als volgt uit:

- Begin juni: publiceren Voorjaarsbrief en Eerste bestuursrapportage 2020
- Begin juli: consulterend bespreken Voorjaarsbrief en vaststellen Eerste bestuursrapportage 2020
- Juli/augustus: uitwerken Voorjaarsbrief in concept Programmabegroting 2021-2024
- Begin september: concept Programmabegroting 2021-2024 publiceren en vrijgeven voor consultatie van de samenleving
- September: consultatie van de samenleving
- Eind september: resultaten consultatie samenleving aanbieden aan raad
- Medio oktober: bespreken concept Programmabegroting 2021-2024 in samenhang met resultaten consultatie samenleving (beeldvorming en oordeelsvorming)
- Eind oktober: publiceren aangepast Programmabegroting 2021-2024
- Eind november: vaststellen definitieve Programmabegroting 2021-2024 (oordeelsvorming en besluitvorming)

Bovenstaand voorstel is qua tijdsplanning uiterst krap. Het betekent dat de consultatie van de samenleving ook heel doelgericht en ingekaderd uitgevoerd zal moeten worden om haalbaar te zijn. Ook in de definitieve begroting zullen, naar verwachting, nog uit te werken onderdelen zitten. Bovenstaand schema impliceert dat de Programmabegroting later zal worden vastgesteld dan vereist door de provincie. Wij gaan daarom in gesprek met de provincie of hiervoor ruimte is, zo niet dan passen we het tijdschema aan.

Tot Slot

Recente onderzoeken laten zien dat veel gemeenten in financieel zwaar weer zijn gekomen door de tekorten in het sociaal domein, daar komen nu voor veel gemeenten nog budgettaire nadelen vanuit de coronacrisis bij. Het feit dat wij vergelijkbare problemen hebben dan de meeste andere gemeenten doet niets af aan het gegeven dat wij net als de andere gemeenten onze eigen keuzes zullen moeten maken in de manier waarop we de budgettaire problemen tegemoet treden. Wij zien uit naar uw overwegingen bij onze oplossingsrichtingen zodat wij ondanks dat er moeilijke keuzes gemaakt

moeten worden bij de Programmabegroting 2021-2024 ons meerjarig begrotingsevenwicht weer kunnen herstellen op een manier dat we onder het milde toezichtsregime van de provincie blijven vallen. Ondanks dat dit laatste voor de komende Programmabegroting 2021-2024 een hele uitdaging gaat worden gaan wij deze graag samen met u aan.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,

De secretaris,

De burgemeester,

mevrouw drs. R.C.B. de Jong

de heer mr. drs. G.D. Renkema